

Podpora a odmeňovanie za ekosystémové služby lesa - implementácia rôznych nástrojov na Slovensku

Konferencia ŠOP SR – PBOL

Ing. Zuzana Sarvašová, PhD.

24.-26. 10. 2023
Nový Smokovec

Obsah

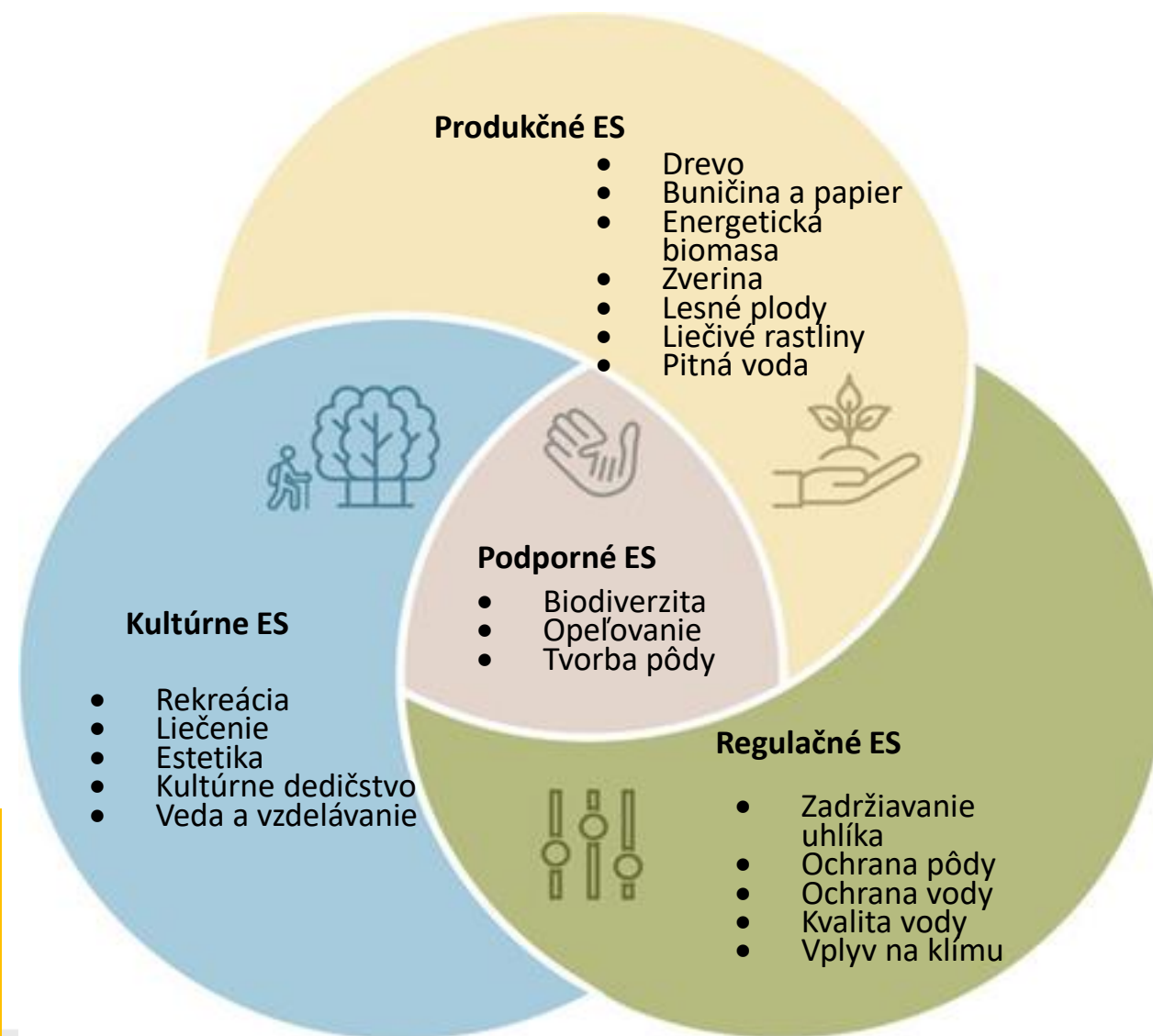
- Les, funkcie a ESL
- Podpora ESL
- Odmeňovanie
- Implementácia
- Záver

Les, funkcie a ESL

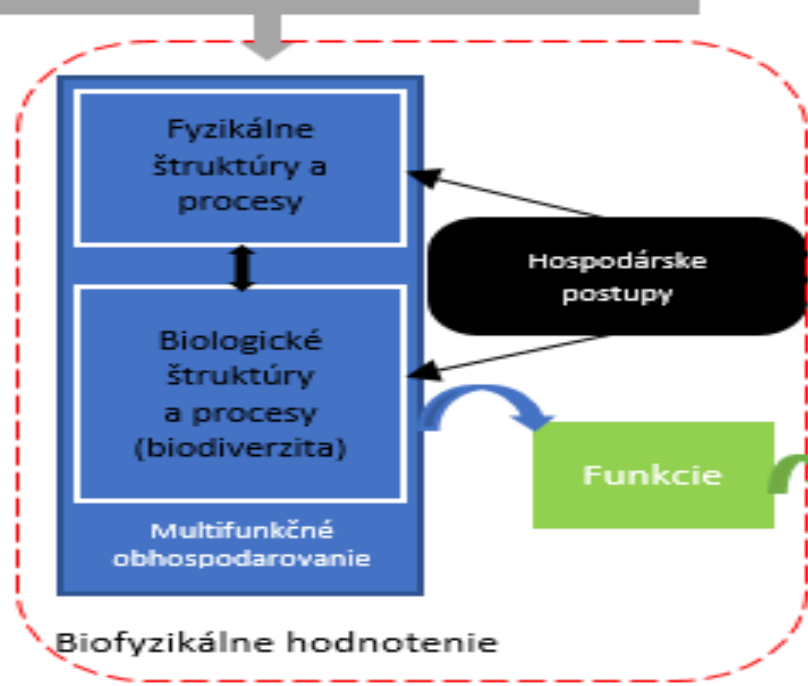
Funkcia lesa - FT
drevoprodukčná
vodohospodárska
protierózna
protilavínová
brehoochranná
protideflačná
vodoochranná
rekreačná
kúpeľno-liečebná
poľovná
ochrany prírody

„Prírode blízke obhospodarovanie lesov má potenciál podporovať biodiverzitu, prispôsobovať lesy zmene klímy a poskytovať ekosystémové služby na vyššej úrovni ako bežné obhospodarovanie lesov.“

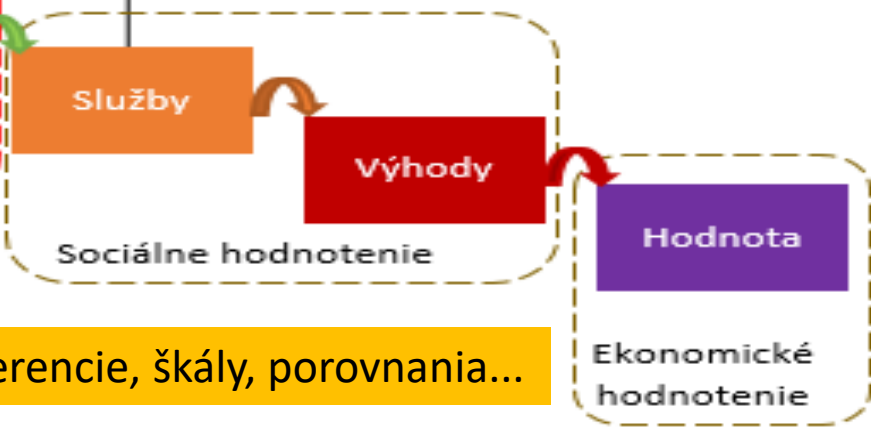
Les, funkcie a ESL

Lesný ekosystém – vlastnosti

ha, ks, m³, indexy,...

Socio-ekonomický systém - úžitky

Preferencie, škály, porovnaná...

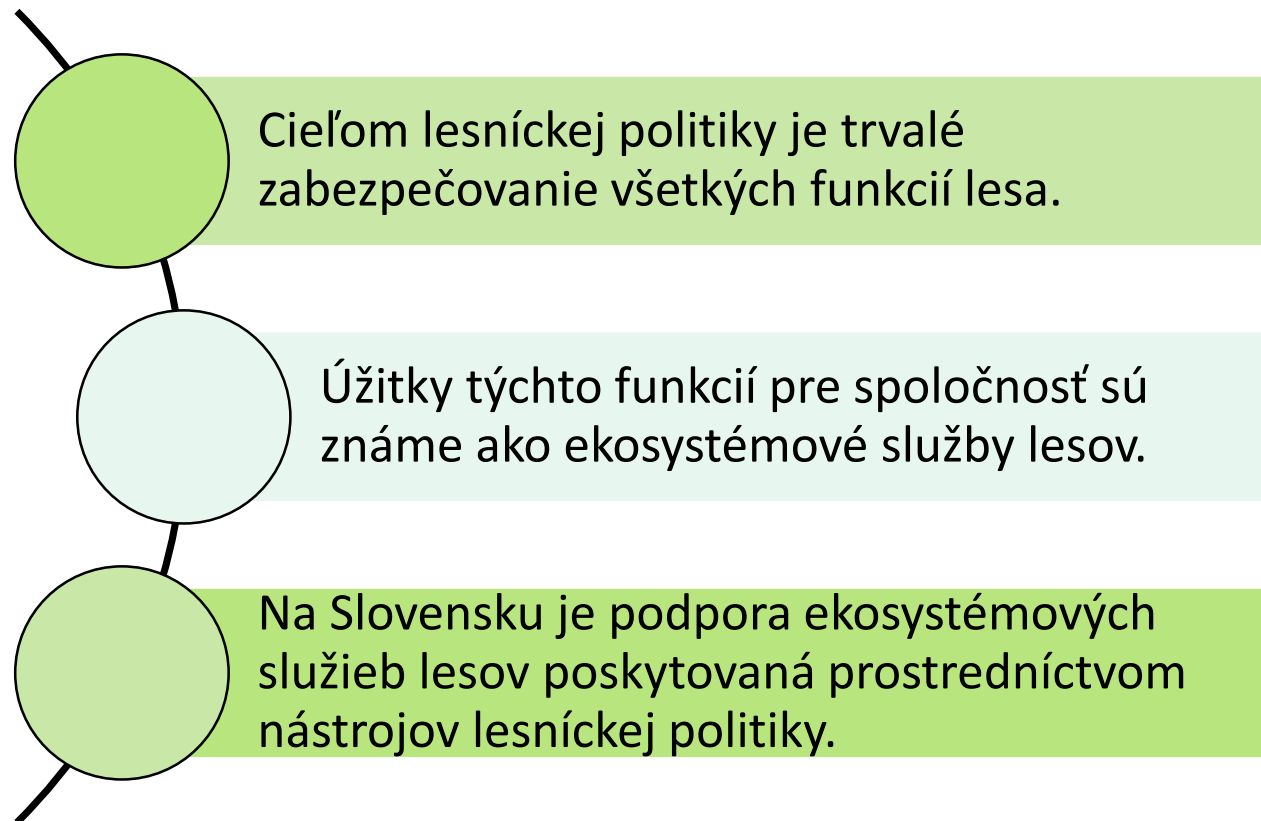
Ekonomické hodnotenie

€, £, \$,...

Podpora ESL

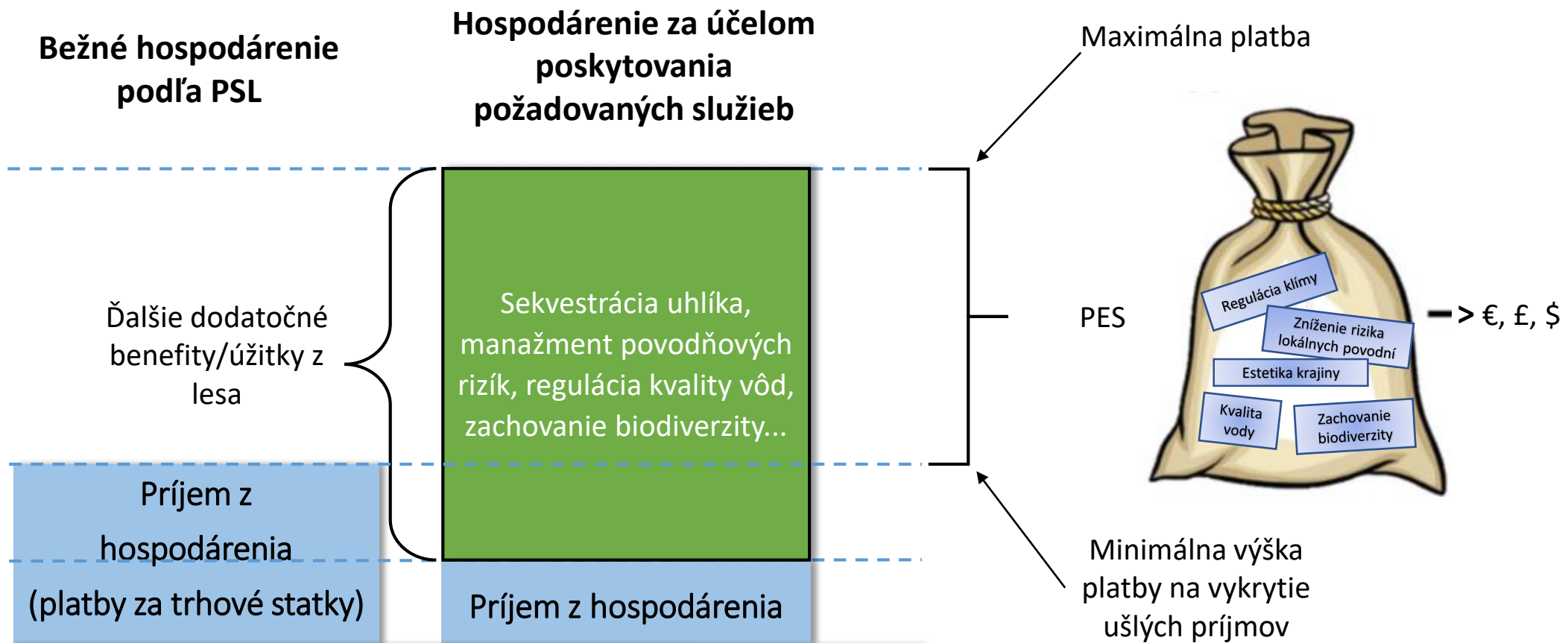
Nástrojový mix

Podpora ESL

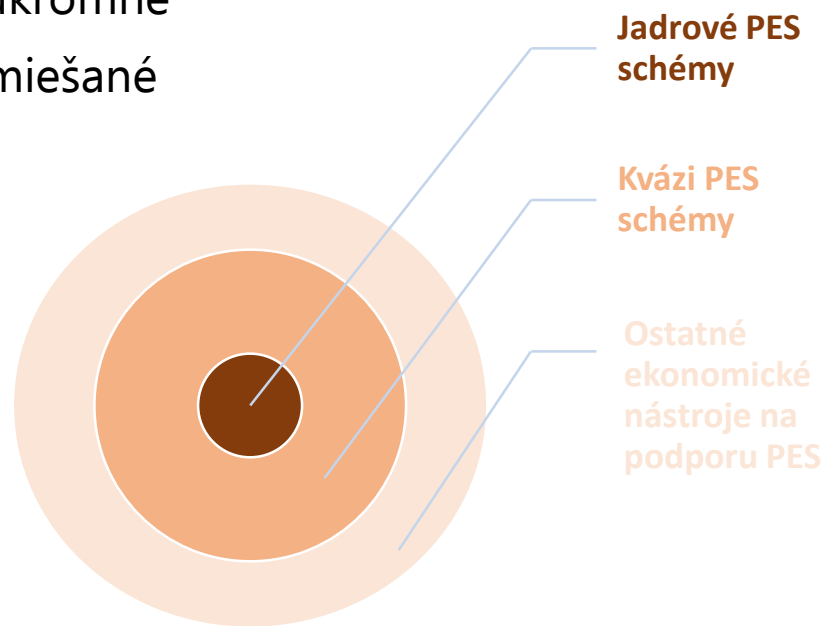
Podpora ESL

Odmeňovanie - PES

PES schémy:

- Verejné
- Súkromné
- Zmiešané

5 znakov PES:

1. dobrovoľná transakcia,
2. je pri nej exaktne definovaná ES (alebo využitie územia, ktoré zabezpečuje túto službu),
3. je "kupovaná" (minimálne jedným) kupujúcim,
4. existuje (minimálne jeden) poskytovateľ ES ,
5. poskytovateľ služby ju naozaj zabezpečuje („podmienenosť“ poskytovať ES).

Odmeňovanie - PES

Nástrojový mix LP

- Ekonomické

Ekonomické nástroje

- Podpora činností vo verejnom záujme

Podpora činností vo verejnom záujme

- Finančné podpory v užšom zmysle

Finančné podpory v užšom zmysle

- Úľavy na dani z lesných pozemkov
- Náhrady za obmedzenie vlastníckych práv
- Podpora v lesnom hospodárstve na plnenie mimoprodukčných funkcií lesov
- Environmentálne platby z PRV
- Podpora z OPKŽP

„Platby za ekosystémové služby lesa tvoria zásadný príspevok k uplatňovaniu prírode blízkeho lesníctva“

Odmeňovanie - PES

Podpora ESL

- – podpora globálnych ESL, platba smeruje na konkrétne územie.
- +/- – niečo medzi, platba smeruje na podporu viacerých služieb súčasne alebo závisí od úrovne, kedy z lokálneho hľadiska podporuje jednu službu v širšom kontexte však je podporovaných služieb viac (napr. úľavy na dani pre jednotlivé subkategórie lesov – v každom je iná prvoradá funkcia, avšak je tam veľa rôznych kategórií, ktoré sú touto formou podporené).
- + – podpora špecifických ESL.

Balíkovanie služieb

- – zoskupovanie ESL, podporujú sa globálne ESL, ktoré plynú z konkrétnej výmery lesa, služby nie sú jednoznačne izolované a oceneľné.
- +/- – priživenie ESL, podporuje sa jedna alebo dve špecifické služby, ktoré sa konkrétne ocenia, ostatné ESL, ktorých plnenie sa tiež prijatými opatreniami zvýši sú považované za tzv. „free-ride“ ESL.
- + – zoskupovanie, podpora špecifických ESL z konkrétneho územia, avšak každá služba sa dá izolovať, oceniť a je „predávaná“ samostatne.

Dobrovoľnosť transakcie

- – podpora ESL je povinná (najďalej od trhového riešenia podpory ESL).
- +/- – niečo medzi (napr. náhrady za obmedzenie vlastníckych práv, vlastník lesa môže, ale nemusí požiadať o kompenzáciu náhrady).
- + – dobrovoľné zapojenie sa do schémy (trhové riešenie podpory ESL).

Kompenzačný mechanizmus

- – verejná schéma podpory ESL (štát zastupuje úlohu kupujúceho v záujme občanov).
- +/- – zmiešaný mechanizmus (štát vystupuje ako regulátor schémy a určuje podmienky schém).
- + – súkromné (trhové riešenie) podpory ESL, kde ako kupujúci vystupuje aktuálny užívateľ ESL a predávajúci je vlastník lesa.

Viditeľnosť platby pre predávajúceho

- nízka, platba je nižšia ako vynaložené náklady na zabezpečovanie ESL zo subjektívneho pohľadu predávajúceho. Aj v prípade neexistujúceho ocenenia alebo sumy vynaložených nákladov je dôležitý názor predávajúceho.
- +/- stredná, platba je rovnaká ako vynaložené náklady na zabezpečovanie ESL zo subjektívneho pohľadu predávajúceho.
- + vysoká, platba je vyššia ako vynaložené náklady na zabezpečovanie ESL zo subjektívneho pohľadu predávajúceho.

Viditeľnosť podpory ESL pre konečného užívateľa

- nízka, užívateľ nevie, že schéma existuje, alebo nepociťuje zvyšovanie ESL.
- +/- stredná, užívateľ, má znalosť o aktívnej podpore ESL.
- + vysoká, užívateľ má dostatok informácií o aktívnej podpore ESL, vie identifikovať podporené služby (naviazanosť na kompenzačný mechanizmus, pri súkromných schémach kupujúci vie čo kupuje).

Pohľad ocenenia

- žiadny, exaktné ocenenie ESL chýba.
- +/- ocenenie ESL z pohľadu kupujúceho („ochota platiť“ alebo ocenenie na náklady kupujúceho) alebo predávajúceho (približné náklady na zabezpečovanie podpory).
- + prehľad ocenenia zo strany kupujúceho aj predávajúceho.

Priame zmeny v spôsobe hospodárenia

- schéma nevyvoláva priame zmeny v spôsobe hospodárenia.
- + podmienkou prijatia schémy sú priame zmeny v spôsobe hospodárenia na zazmluvnenej pôde s porovnaním so scenárom bez schémy.

Vyhláška MPRV SR 226/2017 Z.z.

Poskytovanie podpory v lesnom hospodárstve na plnenie mimoprodukčných funkcií lesov

Oprávnený žiadateľ

- Obhospodarovateľ lesa

Zameranie pomoci

- Podporiť plnenie mimoprodukčných funkcií lesov

Oprávnené opatrenia

- OP1: výchova lesa prečistkami
- OP2: výchova lesa prebierkami
- OP3: odstraňovanie invázných nepôvodných druhov drevín
- **OP4: uplatňovanie prírode blízkeho hospodárenia**

Výška podpory

- Stanovené sadzby na hektár lesa podľa hospodárskych súborov lesných typov (od 20 – 1000 EUR), raz za 5 rokov

Výška podpory

2022	283 subjektov, celková suma 6 mil. EUR
2021	181 subjektov, celková suma 6 mil. EUR
2020	174 subjektov, celková suma 3 mil. EUR
2019	110 subjektov, celková suma 2,5 mil. EUR
2018	127 subjektov, celková suma 2,3 mil. EUR

PRV - Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a zachovanie lesa (LEKS)

Oprávnený žiadateľ

- Obhospodarovateľ lesa

Zameranie pomoci

- Kompenzácia straty príjmu a dodatočných nákladov na lesných pozemkoch v územiach NATURA 2000

Oprávnené opatrenia

- ÚEV (3. a 4. st. ochrany)
- CHVÚ
- Ochrana *Tetrova hlucháňa*

Výška podpory

- 42,45 EUR ročne na 1 hektár lesného pozemku v CHVÚ

Výška podpory

2022	109 subjektov, celková suma 1 mil. EUR
2021	102 subjektov, celková suma 0,9 mil. EUR
2020	101 subjektov, celková suma 0,8 mil. EUR
2019	121 subjektov, celková suma 1,1 mil. EUR
2018	106 subjektov, celková suma 0,9 mil. EUR

PRV - Znevýhodnenia v súvislosti s lesnými oblasťami sústavy Natura 2000

Oprávnený žiadateľ

- Obhospodarovateľ lesa

Zameranie pomoci

- Kompenzácia straty príjmov z úplného zákazu zasiahnutia do lesného porastu (bez zásahový režim)

Oprávnené opatrenia

- 5 st. ochrany - bezzásah

Výška podpory

- 52,75 EUR ročne na 1 hektár lesného pozemku

Výška podpory

2022	107 subjektov, celková suma 0,8 mil. EUR
2021	103 subjektov, celková suma 0,7 mil. EUR
2020	94 subjektov, celková suma 0,7 mil. EUR
2019	119 subjektov, celková suma 0,9 mil. EUR
2018	86 subjektov, celková suma 0,7 mil. EUR

OPKŽP - Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity, najmä v rámci sústavy Natura 2000

Oprávnený žiadateľ

- ŠOP SR v úzkej spolupráci s vlastníkmi resp. užívateľmi pozemkov

Zameranie pomoci

- Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity, najmä v rámci sústavy Natura 2000 OP KŽP

Oprávnené opatrenia

- OP 1: Obnova porastov – prirodzené drevinové zloženie
- OP 2: Jemnejšie spôsoby obnovy
- OP 3: Ponechanie stromov na dožitie
- OP 4: Ponechávanie hrubého mŕtveho dreva
- OP 5: Výchova mladých lesných porastov
- OP 6: Premena drevinového zloženia – pedsadby/predsejby a podsadby/podsejby.
- OP 7: Nahradenie chemickej ochrany
- OP 8: Zmena štruktúry porastov v hlucháních lokalitách
- OP 9: Ponechanie na samovývoj
- OP 10: Kosenie

Výška podpory

- Náhrady zvýšených nákladov / ušlého zisku súvisiacich so zmenou obhospodarovania územia

Výška podpory

2022	30 subjektov, celková suma 2,9 mil. EUR
2021	8 subjektov, celková suma 1 mil. EUR
2020	44 subjektov, celková suma 8,2 mil. EUR (vrátane LESY SR a LPM Ulič)
2019	5 subjektov, celková suma 0,2 mil. EUR

Implementácia

Kritérium/Nástroj	Úľavy na dani z LP	Náhrady za obmedzenie vlastníckych práv	Podpory v LH na plnenie mimoprodukčných funkcií lesov	Environmentálne platby z PRV	Podpora z OPKŽP
Podpora ESL	Špecifické kategórie OL a LOU	Globálne	Globálne	Niečo medzi (závisí od opatrenia)	Niečo medzi (závisí od opatrenia)
Balíkovanie služieb	Priživenie (špecifické kategórie)	Priživenie – ochranná funkcia zastrešuje podporu prírodných	Zoskupovanie – teória závesu	Zoskupovanie až priživenie	Zoskupovanie až priživenie
Dobrovoľnosť transakcie	Povinné	Medzi	Dobrovoľná	Dobrovoľná	Dobrovoľná
Kompenzačný mechanizmus	Verejný	Charakter verejného/ na SVK verejný		Verejný	Verejný
Viditeľnosť platby pre predávajúceho	Nízka	Stredná		Vysoká	Vysoká
Viditeľnosť platby ESL pre konečného užívateľa	Nízka	Stredná – záujmové skupiny sú oboznámené platbou/systémom ochrany prírody	Nízka	Stredná	Stredná
Pohľad ocenenia	Kupujúci (obec)	Kupujúci (štát - vyhláška)	Kupujúci (štát - vyhláška)	Kupujúci (PRV)	Kupujúci (ŠOP)/predávajúci
Priame zmeny v hospodárení	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno

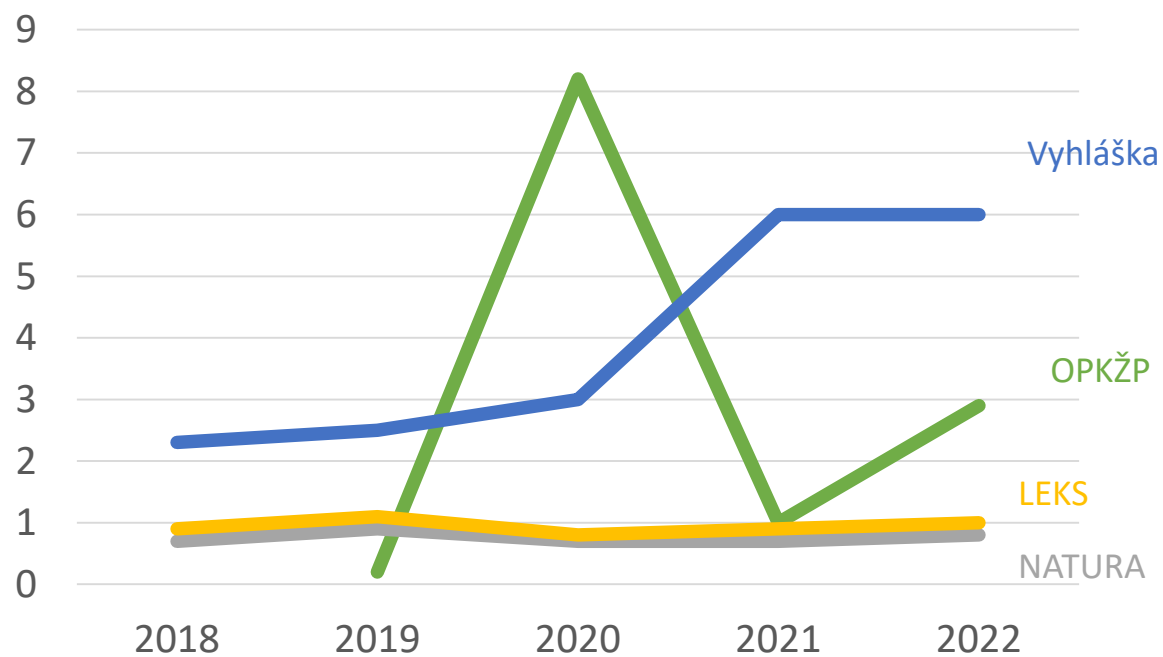
Ostatné ekonomické nástroje

Ostatné ekonomické nástroje až kvázi PES

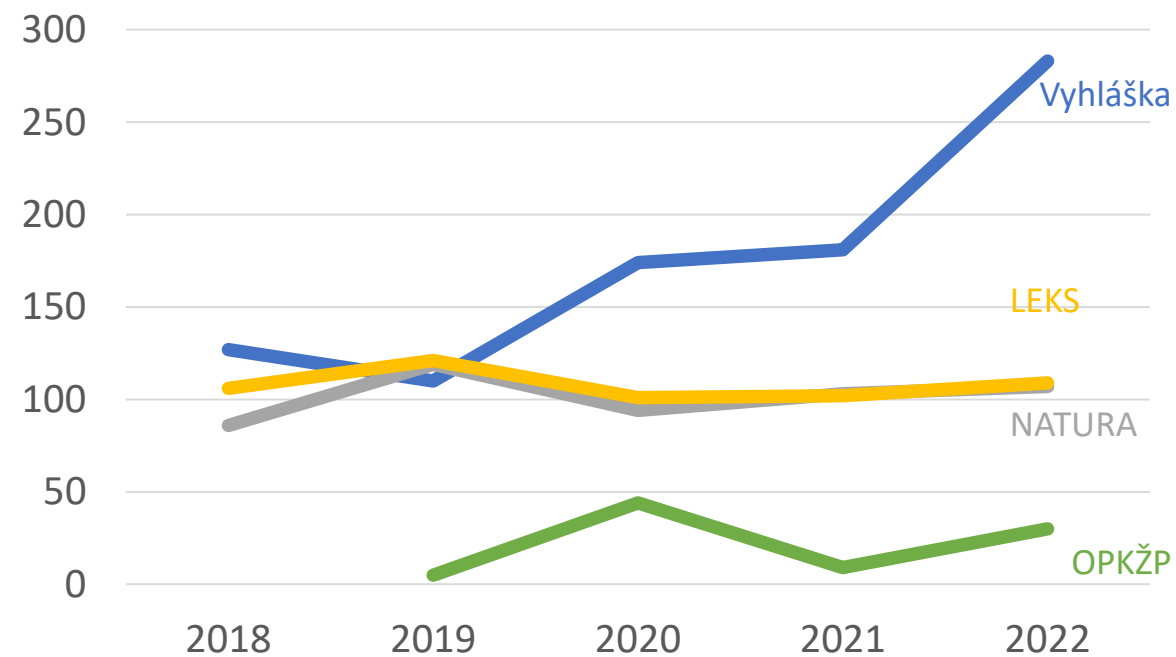
Kvázi PES až jadrové PES

Záver - prehľad

Výška pomoci (mil.€)

Počet podporených subjektov

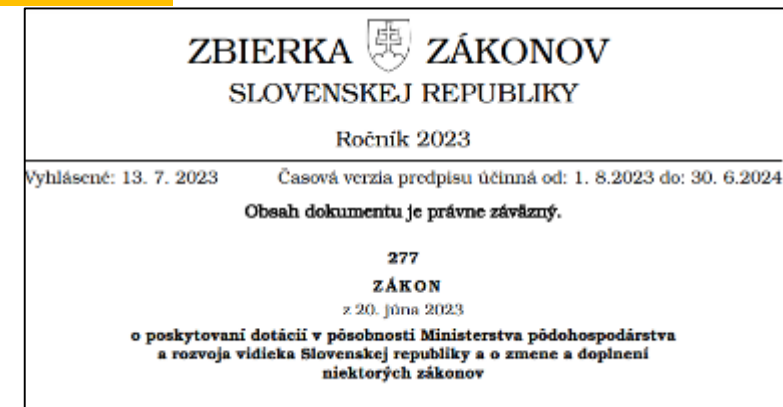
Záver - výhľad

Podpora a odmeňovanie za ESL z verejných zdrojov

- **Opatrenia SPP:** LEKS CHVÚ – 123,75 €/ha, ÚEV – 111,44 €/ha, ochrana hlucháňa hôrneho - 147,4 €/ha, N2K – 43,20 €/ha, vodozadržné investície - 200 000 €/projekt
- **Dotácie** – ? zrušená vyhláška č. 226/2017 Z.z
- **Náhrady, úľavy, ujma, výkup...**

EK usmernenia k PBHL a PESL

- **Štátna pomoc** - umožňuje 100% kompenzáciu dodatočných nákladov a ušlého zisku za ES súvisiace s biodiverzitou, klímou, vodou a pôdou, plus dodatočný motivačný stimul vo výške 20% oprávnených nákladov pre tieto ES
- **Súkromné schémy** - orientované na výsledok, monitoring, reporting, verifikácia

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ!

Ing. Zuzana Sarvašová, PhD.

tel.: + 421 905 431 493

zuzana.sarvasova@nlcsk.org

Táto práca bola podporená z kontraktu NLC s MPRV SR v rámci projektu výskumného zámeru NLC 2022-2026 EPRIBLES a Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmlúv č. APVV-21-0290, APVV-20-0408 a č. APVV 17-0232.

web.nlcsk.org